

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. המזכה לעובר לא קנה ... אף לכשתלד לא קנה.....1
- ב. גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת חייבין להחזיר החזירו הכל ואחר כך שמעו שמת בנו או שהפילה אשתו החזיק בשניה קנה ובראשונה לא קנה ... דרפוי מרפיאן בידיהו מעיקרא ... ששמעו בו שמת ולא מת ואחר כך מת 2
- ג. תינוק בן יום אחד ... נוהל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא.....4
- ד. שממעט בחלק בכורה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא וילדו לו אמר רחמנא ... בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה.....5
- ה. בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא יכיר אמר רחמנא והא ליתא דיכיר.....6
- ו. הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ... המזכה לעובר לא קנה.....7

דף קמב.

א. המזכה לעובר לא קנה ... אף לכשתלד לא קנה

כבר התבאר לעיל דף קמ. וקמא: שאין מזכין לעובר¹, ואפילו הוכר העובר², מפני שאין מזכין למי שלא בא לעולם³, אפילו ע"י אחר, ואפילו אמר שיזכה

¹ שו"ע ונו"כ רי א

² וכתב בנה"מ סימן סא סק"ז דמ"מ בקני ע"מ להקנות מהני אפילו למי שלא בא לעולם, כדמוכח בנדרים דף מח, והיינו שמזכה לאחד ע"מ שכשיבא לעולם יקנה לעובר, ועי' נה"מ סימן רי, ואם לא הקנה לעובר כשנולד נתבטל התנאי והמתנה חוזרת לנותן או ליורשיו, ועי' ערך ש"י סימן סא, ועי' בנה"ג סימן רט הגה"ט אות עו.

³ כתב בנה"ג בשם הש"ג שמישיצא לאויר העולם יכול לזכות לו, ואפילו מת לאלתר זכו בו יורשיו, ודוקא כשודאי כלו לו חדשיו ויצא מכלל נפל, אבל מספק אין מוציאין ממון מחזקתם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לכשיוולד, יש אומרים⁴ דלא קנה, ויש אומרים⁵ שאם קנה בקנין המועיל⁶ לאחר זמן⁷, ולא מת המזכה ולא חזר בו עד שנוולד, קנה⁸. ולעיל דף קמ: התבאר שבמזכה לבנו אין דינו כעובר.

ב. גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת חייבין להחזיר החזירו הכל ואחר כך שמעו שמת בנו או שהפילה אשתו החזיק בשניה קנה ובראשונה לא קנה ... דרפוי מרפיאן בידיהו מעיקרא ... ששמעו בו שמת ולא מת ואחר כך מת

גר שמת והחזיקו⁹ ישראל בנכסיו, ושוב שמעו שלא מת, או ששמעו שיש לו בן יורש, או שמעו שאשתו מעוברת, כולם חייבים להחזיר כיון שנתברר

⁴ שו"ע שם ונראה שהסכים הרמ"א לדיעה זו.

⁵ רמ"א שם בשם יש חולקים, והוא דעת הר"ח והרא"ש, וכתב הסמ"ע סק"א שדעת החולקים כאן הם דעת החולקים שהביא הרמ"א בסימן רט סעיף ד גבי מקנה דבר שלא בא לעולם, שאם אמר לכשיבא לעולם מהני, וכתב עוד שכשם שבמקנה דשלב"ל, אם תפס לאחר שבא לעולם מהני לכו"ע, ה"ה בעובר אם תפס לאחר שנוולד מהני.

⁶ והמ"ז תמה שהרי הרא"ש ס"ל גבי דשלב"ל שאף אם אמר לכשיבא לעולם לא מהני, כמ"ש בסימן ריב, באומר חוב זה לכשיבא לידי אתננה לצדקה, דדוקא משום נדר לצדקה מהני, אבל בהדיוט לא, וע"כ כתב הט"ז דעובר עדיף מדשלב"ל, דסוף סוף הוא בעולם אלא שאינו בר קנין, ולכן מהני לכשיוולד, אבל בדשלב"ל כלל סובר הרא"ש דאף אם אמר לכשיבא לעולם לא מהני, ובקצה"ח סק"ב הביא ג"כ בשם הרשב"ם דעובר חשיב קצת בא לעולם, והביא גם בשם הג"א דגם במוכר עובר פרתו מהני כשאומר לכשיוולד, ולפי"ז כתב הקצה"ח דדוקא כשהיא כבר מעוברת מהני, אבל בדליכא עובר לא מהני אף לכשיוולד, והביא שם מחלוקת הראשונים אם מקנה דשלב"ל"ע גרע ממקנה לדשלב"ל או לא, עיין שם, ועי' אור שמח פכ"ב מה' מכירה. ובנה"מ תמה על מ"ש הט"ז בשיטת הרא"ש דעובר חשיב קצת בא לעולם, והרי הרא"ש ס"ל גבי מוכר עובר דאפילו הוכר העובר מיקרי דשלב"ל, וע"כ צ"ל דס"ל דמקנה לדבר שלב"ל עדיף ממקנה דשלב"ל, ולכן אף כשמקנה דשלב"ל לא מהני לכשיבא לעולם, גבי מקנה לעובר מהני.

⁷ ברמ"א כתב שקנאו במשיכה וישנו עדיין ברשות הזוכה לכשיוולד, והסמ"ע הוסיף או עומד באגם, אבל בק"ס הדררא סודר למאריה, או בחזקה שאין הקנין נמשך לא מהני

⁸ וכתב הרא"ש דכל שמת המזכה קודם שנוולד העובר לא קנה אף על פי שנתן לו במתנת שכ"מ, וכתב בכנה"ג בשם מורה צדק דאע"פ שבכל מתנת שכ"מ אין הנותן קיים בשעת מתנה ואפ"ה קנה, שאני הכא דתיתי לא עבדינן.

⁹ שו"ע ונו"כ ערה ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שתפסו שלא כדין, ונראה שאפילו לא היתה השמועה בדוקה, מחייבים אותם להחזיר, שאין משאירים נכסי הגר ביד אחרים עד שיתברר בבירור גמור שמת ואין לו יורשים, כשם שאין מורידים יורשים לנכסים כי אם בבירור גמור¹⁰.

ואם לאחר שהחזירו הוברר ששמועה ראשונה שמת הגר¹¹ היתה אמת, או מת בנו מקודם או הפילה אשתו¹² אף על פי שהיו ראויים להחזיק באותה שעה¹³ שהחזיקו בראשונה¹⁴ במלה חזקתם¹⁵, וכל המחזיק בהם מעתה זכה בהם¹⁶.

¹⁰ פתחי חושן חלק ח פרק כג הערה נ

¹¹ וכתב המ"מ פ"ב מה' זכיה הי"ח דע"כ צריך לפרש הך דשמעו בו שמת דהיינו שכבר היה מת, דאל"ה פשיטא דהמחזיק בנכסי גר שיש לו יורש חי אינו כלום, ואם תאמר דבא לאשמעינן דעובר יש לו זכיה, מרישא דקתני חייבין להחזיר שמעינן, ומפרש הטעם דלא מהני חזקתן הראשונה מפני שלא החזיקו אלא מחמת שמועה, וכששמעו שלא מת ואין חזקתן כלום והחזירו ונסתלקו מן החזקה, נפקעת חזקתם. ובמשל"מ הקשה על פירוש המ"מ כמה קושיות בפשט הסוגיא, וגם מ"ש המ"מ בדעת הרמב"ם דבמה שהחזירו במלה חזקתם, אינו נראה כלל, וע"כ תמה בדעת הרמב"ם דאף שנודע שהיה מת בחזקה הראשונה, זכו השניים, ועי' ביאור הגר"א שמיישב שיטת הרמב"ם וגירסתו. ומה שהקשה המשל"מ למה במלה חזקתם הראשונה, עי' בתורת חיים שם שכתב משום שלא הועילה חזקתם בעוד הגר חי, ואף על פי שהוא עדיין בידו כשמת הגר, הרי באותה שעה לא נתכוין לקנות, ובאור שמה העיר על דברי התו"ח מדברי המחנ"א בשם מהרי"מ, שלכאורה משמע שאם היו המטלטלין ברשותו קונה אפילו שלא מדעתו, עיין שם, ועי' בדברי המהדיר במחנ"א שם. ולרשב"ם יש דרך אחרת בביאור הסוגיא עיין פתחי חושן שם מה

¹² בהך דהפילה אשתו לא הזכיר הרמב"ם שהפילה קודם, ואפשר דס"ל דאף שהפילה אח"כ, עובר לאו בר ירושה, או אפשר דס"ל להרמב"ם דכיון שהפילה אח"כ הוי ליה נפל, ונפל לכו"ע לאו בר ירושה, מיהו אפשר דגם בזה נתכוין שהפילה קודם. פתחי חושן שם מה

¹³ ובלח"מ הקשה לרבא בהא דשמעו שאשתו מעוברת אמאי חייבים להחזיר, שהרי עובר אינו יורש, ואפילו תלד אח"כ, כיון שבשעת מיתת הגר לא היו לו יורשים, וכיון שהחזיקו כדין, אף כשילד העובר אין לו בירושה כלום, ועוד קשה כיון דהלכה כרבא למה לא הביא הרמב"ם הך איכא בינייהו בשמעו שהפילה ולא הפילה, דבזה הלכה כרבא שהראשונים קנו, ועוד הקשה הא מצו למימר מאי בינייהו כשלא החזירו הנכסים בין שמועה ראשונה לשניה, דלאביי כיון שלא נסתלקו קנו בחזקה ראשונה, ולרבא שהטעם הוא משום דרפיא בידיהו, לא קנו, וכתב דאח"נ דמצי למימר הכי. ולקושיא ראשונה כתב הלח"מ דס"ל לרבא דהמזכה לעובר לכשתלד קנה, ולכן בירושה דממילא כשנולד בר קיימא קנה למפרע, ומ"מ מקשה מרישא דחייבים להחזיר, ואמאי, ימתינו עד שתלד אם ילד בר קיימא יחזירו, ואם תפיל ישארו בחזקתן, ומזה מוכיח דעובר במעי אמו יורש, עיין שם. ועי' באבן האזול שם

¹⁴ וכל זה לרבא דס"ל דעובר אינו יורש, אבל לדעת הפוסקים דעובר יורש, כיון שהיתה מעוברת באותה שעה, א"צ להחזיר, ובלח"מ כתב שלאחר שתלד בן קיימא לכו"ע צריכים להחזיר, ועי' אור שמח פ"ב מה' זכיה.

¹⁵ לדברי המ"מ והלח"מ דוקא אם החזירו, אבל אם לא החזירו, ואח"כ הוברר ששמועה ראשונה אמת, א"צ לחזור ולהחזיק.

¹⁶ כפירוש הרמב"ם וכן העתיק הטור אבל לפירוש הרשב"ם היינו דוקא שבשעה שהחזיקו לא היו ראויים להחזיק, אבל אם הוברר שבשעה שהחזיקו כבר היה מת וגם לא היו לו יורשים, מהני חזקתם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג. תינוק בן יום אחד ... נוחל בנכסי האם להנחיל לאחיז מן

האב ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא

הבן יורש¹⁷ את אמו בנכסים שיש לה, לפי סדר הירושה בנכסי האב¹⁸, ואם אין לה בנים או בנות חוזרת הירושה לאביה ולאחיה כפי הסדר בירושת איש.

הבן שירש¹⁹ את אמו כשהניח בנים בניו יורשים אותו, מת בלי בנים, אביו ואחיו מן האב יורשים אותו²⁰, אף על פי שהיה קטן בן יומו²¹ וחי אחרי אמו שעה אחת בלבד.

¹⁷ שו"ע ונו"כ רעו ה

¹⁸ וכן הבת יורשת בן.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם

²⁰ דהיינו נוחל בנכסי האם ומנחיל לאחים מן האב כסדר ירושה הרגיל ממשפחת אביו, כאילו היו נכסים שלו ממש, ואם אין לו אב ולא אחים חוזרת הירושה לאבי אביו, וכדלעיל, ובאופן זה יוצא שהנחלה עוברת ממשפחת האם למשפחת האב.

²¹ הרמב"ם (פ"א מנחלות ה' יג) כתב אפילו היה קטן בן יומו ולא כלו לו חדשיו, הואיל וחי אחר אמו שעה אחת ומת, ה"ז נוחל את אמו ומנחיל הנחלה ליורשיו ממשפחת אביו, ע"כ, ועי' השנת הראב"ד, והמ"מ (שם) מפפק בדברי הרמב"ם, ועכ"פ במקום שאין חזקה שכלו לו חדשיו, כגון דידעין כודאי שלא כלו, שאינו נוחל ומנחיל. ועוד הקשה שהרי באותה משנה אמרו וההורגו חייב, ואילו הרמב"ם (בפ"ה מה' רוצח) כתב שאם לא כלו חדשיו ההורגו פטור, שעד ל' יום יש לו דין נפל, ועי' בלח"מ (שם). ומסיק דלהרמב"ם יש ג' אופנים שמוציאים מכלל נפל מן התורה, והיינו נודע שכלו חדשיו, או ששהה ל' יום, או שנגמרו סימניו, אלא שחכמים החמירו בכמה דברים, ולגבי ירושה איירי שנגמרו סימניו והעמידו על דין תורה, אבל אה"נ אם לא נגמרו סימניו ולא כלו חדשיו באמת אינו נוחל ומנחיל, והאריך המ"מ ליישב שימת הרמב"ם בכל מקום שדנו בדין נפל, עיין שם. ועי' שו"ת הת"ם (אהע"ז ח"ב סימן קסא) ושו"ת כת"ם (ח"ו"מ סימן מא) מ"ש בביאור דברי המ"מ, ועי' באבן האזל (בה' נחלות שם) ובאור שמח (שם). והראב"ד ג"כ משיג על הרמב"ם וסובר דדוקא בכלו לו חדשיו נוחל ומנחיל, ובשו"ת לחם רב (סימן קפח) כתב שגם הטור שסתם דבריו ע"כ לא ס"ל כהרמב"ם, שלדברי המ"מ סברתו דנגמרו סימניו מוציא מכלל נפל מן התורה, ואילו באהע"ז (סימן קנו) ס"ל דלא מהני רק אם שהה ל' יום, ומסיק הלח"ר שדעת הרמב"ם הוא דעת יחידי ואפילו קים לי אין כאן.

ובקצה"ח (סק"א) הוכיח מדברי התוס' (ב"ב דף קמב ע"א ד"ה בן יום אחד) שכתבו דבאמת עובר נמי זוכה בירושה, והא דמשמע מברייתא דגר שבעודו עובר אינו זוכה, היינו משום דחיישינן שמא כבר מת במעי אמו, ולפי"ז אם הפילה חי, אף על פי שמת מיד זוכה בירושה, ומשמע דגם נפל בר ירושה, ולכן תמה למה לא יוכל לטעון קים לי כיון שגם התוס' ס"ל כהרמב"ם. והביא דעת הרמב"ן והרשב"א והנ"י והמ"מ והכ"מ דס"ל דנפל לאו בר ירושה, ומפרשים הך ברייתא דגר דמשמע דגם במעוברת שהפילה אי אפשר להחזיק בנכסיו, משום דאיירי ביצא הפדחת ואח"כ הפילה, דודאי היה חי בשעת חזקה, ואף על פי שהפילה לבסוף אמרינן דרוב נשים יולדות ולד חי, והא דהפילה משום איזו סיבה שבאה אח"כ גרם לה להפיל, עיין שם. והמוש"ע לא הביאו דברי הרמב"ם דאפילו לא כלו חדשיו, אלא כתבו שאפילו חי שעה אחת, וכתב הלח"מ דס"ל כהראב"ד דדוקא בכלו חדשיו, וגם בבאה"ג כתב בן, אלא שתמה על המחבר שסתם דבריו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מת²² הבן קודם שמתה האם, אינו יורש בקבר להנחיל לאחיו²³ מן האב²⁴, אלא יורשי האם יורשים אותה, וכן אם היה עובר במעי אמו כשמתה אמו אינו יורש²⁵ להנחיל לאחים מן האב²⁶.

דף קמב:

ד. שממעט בחלק בכורה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מאי טעמא וילדו לו אמר רחמנא ... בן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה ...

²² שו"ע ונו"כ שם

²³ בכנה"ג (הגה"ט אות יז) כתב בשם הר"י בן אליקים שהבית יורשת את אמה להנחיל לאביה, ואין בזה משום הסבת נחלה, אבל הרשב"א חולק בזה, ונראה שלא נחלקו אלא באב, אבל אם הניח בנים לכו"ע יורש בקבר להנחיל לבניו, שהרי אין כאן הסבת נחלה, ועי' פת"ש (סק"ד) שיש לפעמים ג"מ בירושה מן האב אם יורש בקבר להנחיל,

²⁴ דאע"פ שמצינו ירושה בקבר, כגון לבני בנים ולאחים, כפי שנתבאר לעיל שבאים מכח אביהם שמת, ואפ"ה יורשים מכח מורישים שכבר מת, בהא לא אמרינן כן. ונראה המעם שגם אחים מן האב אינם יורשים אלא מכח ירושה בקבר של האב דהיינו שהירושה חוזרת אל האב וממנו לבניו שהם אחי המת, ואפשר דב' פעמים ירושה בקבר לא אמרינן. פתחי חושן חלק ט פרק א הערה כג

²⁵ בטור (סימן רי) הביא מחלוקת הראשונים אם עובר הוא בר ירושה או לא, עיין שם, והקשה ב"י (שם) למאי ג"מ, דאם לגבי ירושת האם הרי אינו יורש להנחיל לאחיו מן האב, ואם לגבי ירושת האב, הרי ממ"נ שאר האחים יורשים חלקו, אם מכח האב ואם מכח העובר, ותירץ דהוי ספק דילמא האם מתה קודם ואז יורשים אחיו מן האב, והוי ספק והממעט, ובנה"מ (סימן רי) תמה שהרי אמרו בנפל הבית עליו ועל אמו שהנכסים בחזקת יורשי האם, ובעיקר קושיתו כתב הנה"מ דיש ג"מ שאם העובר בר ירושה אין שאר היורשים זוכים עד אחר מיתת העובר, ואם קידש אשה בחלק העובר קודם מיתתו אינה מקודשת, משא"כ אם עובר לאו בר ירושה, מיד כשמת האב יורשים שאר האחים גם חלקו של עובר, ואפילו מת העובר אח"כ מקודשת למפרע, עיין שם ועי' אבן האזל (פ"ב מה' זכיה הי"ח) ומרחשת (ח"ב סימן לה) ובחידושי הגר"ח (פ"ז מה' אישות הט"ז ופ"ח מה' תרומות ה"ד) ובדברי חיים (דיני מתנה סימן טו, ובדיני נחלות סימן ו).

²⁶ רמ"א שם משום שכשמתה מעוברת, לעולם העובר מת קודם האם ודעת התוס' דלאו כללא הוא, שאם נהרגה בידי אדם, או אפילו מתה מעצמה, אם כבר נעקר העובר לצאת אפשר שהיא מתה תחלה, וממילא דינו כחי, ופשוט דהיינו באופנים שכן יום אחד חשוב כחי ותמה בנה"מ (סק"ג) למה השמיטו המחבר והרמ"א חילוקים אלה, וכתב להסביר דברי התוס' שאם האם מתה מיתת עצמה, ברור לנו שהיא מתה תחלה, אבל אם נהרגה או נעקר לצאת, יתכן שהוא מת תחלה, וממילא אינו אלא ספק. ולדידן דקיי"ל בסימן רפ (סעיף ו) גבי נפל הבית עליו ועל אמו שהנכסים בחזקת יורשי האם, הי"ע אינו נוחל ומנחיל, אפילו נהרגה, ודברי התוס' אתיא לתירוץ שני בגמרא דנוחל ומנחיל היינו שממעט בחלק בכורה, כמבואר בסימן רעז (סעיף ה), שאפילו הוא ספק ממעט, כדין כל ספק בכור שאינו נוטל פי שנים, כמבואר בסימן רעז (סעיף יא), עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אחד מן²⁷ האחים שנולד חי ומת אח"כ אפילו קטן בן יום אחד²⁸ ממעט בחלק בכורה, אבל לא העובר. ובן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט חלק בכורה²⁹. דכתיב (דברים כא פסוק טו) וְיָלְדוּ לָךְ, שנולדו בחייו.

לפיכך אם בשעת מיתת האב היו בעולם בכור ופשוט וקטן שנולד, אף על פי שמת מיד³⁰, אנו מחשבים לגבי חלק הבכור כאילו היו כאן שני פשוטים ומחלקים הירושה לד' חלקים והבכור נוטל רביע לבכורתו³¹, ושאר ג' חלקים מחלקים לשנים, שבלא"ה יורשים שניהם חלק של הקטן שמת.

ה. בכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי טעמא יכיר אמר רחמנא והא ליתא דיכיר

בכור שנולד לאחר מיתת אביו, אינו נוטל פי שנים, שבבכור כתיב (שם פסוק יז) יָכִיר, שיכירנו בחייו. לפיכך היתה אמו מעוברת כשמת אביו וילדה תאומים, או שהיו לו שתי נשים ומת כשהן מעוברות וילדו אח"כ זכרים, ונמצא שיש כאן בכור ופשוט. אינו נוטל פי שנים ואם יצאה פדחתו³² בחי

²⁷ שו"ע ונו"כ רעז ה

²⁸ וקמ"ל דאע"פ שלא חי כי אם יום אחד כבר זכה בירושה, אפילו קודם חלוקה, אבל אם מת האב לאחר מיתת הקטן, אין מתחשבין בו ואינו ממעט, ואפילו גדול שמת בחי האב אינו ממעט בחלק בכורה, ומ"מ פשוט שאם הניח יורשים הרי הוא כחי

²⁹ ר"ל שמת האב כשהוא עדיין עובר, אף על פי שנולד אח"כ לאחר מיתת האב (וכ"ש כשמת בעודו עובר), דכתיב וילדו לו בנים, שנולדו בחייו. וצ"ע למה נקט הרמב"ם עובר ובן שנולד לאחר מיתת דלכאורה היינו הך, וכן תמה במנחת פתים, ואפשר דלישנא דגמרא נקט שמדייק בן יום אחד ולא עובר, והטעם הוא משום שנולד לאחר מיתת

³⁰ וכתב בערוה"ש שאם ברור שלא כלו לו חדשיו אינו ממעט, אף כשהי קצת אחר מיתת אביו, אבל ספק אם כלו לו חדשיו, אף לדעת הראב"ד ממעט, משום שלגבי חלק זה הו"ל הבכור ספק והפשוטים ודאים.

³¹ ולא אמרינן דכיון שמת מיד השיב כאילו אינו ויחלקו הירושה לג' ויטול הבכור שלישי לבכורתו, ושוב יחלקו לשנים

³² בסמ"ע (סק"ו) הביא גירסת הטור רוב פדחתו, משום דרובו ככולו, ואף על פי שעדיין ליכא הכרה גמורה, מ"מ כיון דחשיב כילוד, הו"ל גם כאילו הכיר. ובפת"ש (סק"א) הביא בשם הב"ח דברוב פדחת לא מהני, משום דליתיה בהיכרא, וכתב בשם שב שמעתתא (שמעתא ז פט"ו) שהסכים לדבריו, ועי' כנה"ג (הנה"ט).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אביו³³, נוטל פי שנים, ויש אומרים³⁴ שאם נולד כשהאב גוסס אינו נוטל פי שנים.

ו. הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו ... המזכה לעובר לא קנה

כבר התבאר במסכת כתובות דף ז. לעיל דף קמ: וקמא: שאין מזכין לעובר³⁵, ואפילו הוכר העובר³⁶, מפני שאין מזכין למי שלא בא לעולם³⁷, אפילו ע"י אחר, ואפילו אמר שיזכה לכשיוולד, יש אומרים³⁸ דלא קנה, ויש

³³ אף על פי שלא יצא כל ראשו אלא לאחר מיתת אביו, דרובו ככולו, וע"י שב שמעתתא (שם).
³⁴ רמ"א שם, דאז אינו בר הכרה, וכתב הסמ"ע (סק"ז) שלפ"ז צ"ל דמ"ש דבפדחתו הוי כילוד, איירי כשהיה אז בריא, ומשכחת שחזר לאחריו ואח"כ חלה האב ומת, או שמת פתאום, ואח"כ נולד כולו. ובמנחת פתים נשאל בדין אב סומא אם הבכור נוטל פי שנים, שהרי אינו בר הכרה, דומיא דגוסס, וכתב המנח"פ דגם דברי הרמ"א בדין גוסס אינו מוסכם, ועכ"פ גבי סומא מהני הכרת הקול, והאריך שם להוכיח מכמה מקומות דמב"ע דקלא חשיב הכרה, עיין שם.

³⁵ שו"ע ונו"כ ר"א

³⁶ וכתב בנה"מ סימן סא סק"ז דמ"מ בקני ע"מ להקנות מהני אפילו למי שלא בא לעולם, כדמוכח בנדריים דף מת, והיינו שמזכה לאחד ע"מ שכשיבא לעולם יקנה לעובר, וע"י נה"מ סימן רי, ואם לא קנה לעובר כשנולד נתבטל התנאי והמתנה חוזרת לנותן או ליורשיו, וע"י ערך ש"י סימן סא, וע"י בנה"ג סימן רט הגה"ט אות עו.

³⁷ כתב בכנה"ג בשם הש"ג שמיציא לאויר העולם יכול לזכות לו, ואפילו מת לאלתר זכו בו יורשיו, ודוקא כשודאי כלו לו חדשיו ויצא מכלל נפל, אבל מספק אין מוציאין ממון מחזקתם.
³⁸ שו"ע שם ונראה שהסכים הרמ"א לדיעה זו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אומרים³⁹ שאם קנה בקנין המועיל⁴⁰ לאחר זמן⁴¹, ולא מת המזכה ולא חזר בו עד שנולד, קנה⁴².

³⁹ רמ"א שם בשם יש חולקים, והוא דעת הר"ח והרא"ש, וכתב הסמ"ע סק"א שדעת החולקים כאן הם דעת החולקים שהביא הרמ"א בסימן רט סעיף ד גבי מקנה דבר שלא בא לעולם, שאם אמר לכשיבא לעולם מהני, וכתב עוד שכשם שבמקנה דשלב"ל, אם תפס לאחר שבא לעולם מהני לכו"ע, ה"ה בעובר אם תפס לאחר שנולד מהני.

⁴⁰ והט"ז תמה שהרי הרא"ש ס"ל גבי דשלב"ל שאף אם אמר לכשיבא לעולם לא מהני, כמ"ש בסימן ריב, באומר חוב זה לכשיבא לידי אתננה לצדקה, דדוקא משום נדר לצדקה מהני, אבל בהדיוט לא, וע"כ כתב הט"ז דעובר עדיף מדשלב"ל, דסוף סוף הוא בעולם אלא שאינו בר קנין, ולכן מהני לכשיוולד, אבל בדשלב"ל כלל סובר הרא"ש דאף אם אומר לכשיבא לעולם לא מהני, ובקצה"ח סק"ב הביא ג"כ בשם הרשב"ם דעובר חשיב קצת בא לעולם, והביא גם בשם הג"א דגם במוכר עובר פרתו מהני כשאומר לכשיוולד, ולפי"ז כתב הקצה"ח דדוקא כשהיא כבר מעוברת מהני, אבל בדליכא עובר לא מהני אף לכשיוולד, והביא שם מחלוקת הראשונים אם מקנה דשלב"ל"ע גרע ממקנה לדשלב"ל או לא, ועי"ן שם, ועי"ן אור שמח פכ"ב מה' מכירה. ובנה"מ תמה על מ"ש הט"ז בשיטת הרא"ש דעובר חשיב קצת בא לעולם, והרי הרא"ש ס"ל גבי מוכר עובר דאפילו הוכר העובר מיקרי דשלב"ל, וע"כ צ"ל דס"ל דמקנה לדבר שלב"ל עדיף ממקנה דשלב"ל, ולכן אף כשמקנה דשלב"ל לא מהני לכשיבא לעולם, גבי מקנה לעובר מהני,

⁴¹ ברמ"א כתב שקנאו במשיכה וישנו עדיין ברשות הזוכה לכשיוולד, והסמ"ע הוסיף או עומד באנס, אבל בק"ס הדררא סודר למאריה, או בחזקה שאין הקנין נמשך לא מהני

⁴² וכתב הרא"ש דכל שמת המזכה קודם שנולד העובר לא קנה אף על פי שנתן לו במתנת שכ"מ, וכתב בכנה"ג בשם מורה צדק דאע"פ שבכל מתנת שכ"מ אין הנותן קיים בשעת מתנה ואפ"ה קנה, שאני הכא דתרתוי לא עבדינן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

המזכה⁴³ לבנו⁴⁴ כשהיתה אשתו מעוברת⁴⁵, אפילו לא אמר לכשיוולד קנה משום שדעתו קרובה אצל בנו⁴⁶ וגמר בכל לבו להקנות לו⁴⁷ באופן המועיל⁴⁸, ויש אומרים⁴⁹ דדוקא בשכ"מ, אבל בברייתא אפילו לבנו לא קנה.

⁴³ שו"ע ונו"כ שם

⁴⁴ וכתבו בשם המבי"ט דדוקא באב מקנה לבנו אמרינן שדעתו קרובה אליו, אבל באם לא אמרינן כן, ורעק"א כתב שמדברי הרש"ך לא משמע כן, וגם בפת"ש כתב בשם שבו"י שאינו סובר כן, וגם בכנה"ג השיג על המבי"ט, ועי' ד"ג כלל כד סימן לא, ובכנה"ג כתב עוד בשם המבי"ט דה"ה לבתו דעתו קרובה, ואפילו במקום בן, ועי' משפט שלום

⁴⁵ בסמ"ע סק"ד כתב בשם הנ"י דדוקא לאחר מ' יום, אבל קודם לכן מיא בעלמא הוא, והטור והמחבר שסתמו משמע שלא חילקו בזה, וכ"כ הב"י בשם בעל העיטור, ובש"ך סק"ב הסכים לדעת הנ"י, ועי' פת"ש בשם רעק"א, ועי' משפט שלום.

⁴⁶ וכתב הרמ"א דוקא בנו אבל בן בנו כאחר דמי, משום שאין דעתו קרובה כל כך לבן בנו, ועי' פת"ש סק"ג, ועי' כנה"ג.

⁴⁷ עי' במשפ"ש שדן לפי סברא זו אם מקנה לבנו ולעובר אחר אם קנה

⁴⁸ וכתב הסמ"ע בשם הנ"י דבעינן שיהא הולד בן קיימא, דאז דעתו קרובה אליו, ונראה דבא לאפוקי נפל, ולכאורה כיון שקנה מיד, וכי מפני שהפילה אח"כ למה יפסיד, והש"ך האריך בביאור שימות הראשונים וכתב דאף במזכה לעובר שאינו בנו, אם אמר לזוכה קני ע"מ להקנות אח"כ לעובר מהני, ובבנו אמרינן דמסתמא הוי כאומר בפירוש אני מודה שהקניתי לבני בקני מעכשיו ע"מ להקנות באופן המועיל. ובנה"מ סק"א תמה שמדברי הפוסקים משמע דבמזכה לבנו קנה מאליו מיד לכשיוולד, ואילו לסברת הש"ך דהוי כקני ע"מ להקנות נמצא שהזוכה זוכה לעצמו על תנאי שיוזכה לעובר לכשיוולד, ונמצא שאינו אלא כתנאי במילתא אחריתי, וכשבא הזוכה לזכות לעובר לקיים התנאי צריך לזכות לו בקנין חדש, וגם אם מת המזכה או חזר בו קודם שנולד יכול לקיים התנאי, אלא שאם לא ירצה לקיים התנאי ולזכות לבנו במלה מתנתו לזוכה וחוזר לנותן, וגם אם יתעורר איזה ספק אח"כ יהא צריך העובר להביא ראיה שזיכה לו הזוכה, דהוי כספק בקיום התנאי בקום עשה, ולא משמע כן, ע"כ פירש הנה"מ שהעיקר הוא כסברת הראב"ד שמעיקר הדין עובר בר קנין הוא, אלא כשמזכה לעובר אחר לא גמר ומקני, אבל כשמזכה לבנו גמר ומקני,

⁴⁹ שו"ע שם, והש"ך האריך להוכיח דאין חילוק בין ברייתא לשכ"מ, ועי' בדבריו בסימן רנג ס"ק לה, ועי' כנה"ג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לפיכך האומר אם תלד אשתי זכר⁵⁰ יטול מנה ואם נקבה⁵¹ מאתיים⁵²,
נותנים כפי דבריו⁵³ והיינו אם ילדה⁵⁴ זכר יטול מנה ואם ילדה נקבה תיטול
מאתיים,

ילדה תאומים⁵⁵ זכר ונקבה, נוטל כל אחד מהם לפי צוואתו אף על פי שלא צוה אלא
על זכר או על נקבה, נוטל הזכר מנה והנקבה מאתיים⁵⁶.

⁵⁰ ולמה שהביא המחבר שם יש אומרים שאף בבנו לא קנה אלא בשכ"מ כדי שלא תטרף דעתו, אבל לא
בבריא, ולפי דיעות אלה צריך לפרש הלכה זו באופן דמהני כשמקנה לעובר שהוא בנו, שבשכ"מ לכו"ע מהני
ובבריא תליא במחלוקת הפוסקים.

⁵¹ ובהא דנקט גבי נקבה יותר מבזכר, כתבו הפוסקים משום שדרך לתת יותר לנקבה משום שאינה יכולה
לטרות כ"כ לפרנסתה

⁵² והטור בסימן רנ"ג הביא דעת הר"ף והר"י מינאש דע"כ איירי כאן בשכ"מ ולא בבריא אף אם קנו מידו,
משום דכיון שאמר יטול מנה הרי אין מטבע נקנה בחליפין, ועוד דהוי אסמכתא, דהא אם ילדה קאמר, ועוד
דיטול אינו אלא קנין דברים, וכתב הטור דאין נראה, שאינו מקנה לו מנה במטבע רק שמחייב עצמו ליתן לו
מנה ומשעבד לו נכסים, ואסמכתא נמי ליכא אלא ככל תנאי שמתנה אם תעשה כך יהא מתנה, ואם יתקיים
התנאי תתקיים המתנה, ומ"ש הטור דהכא לא הוי אסמכתא, עיין פתחי חושן חלק ח פרק יז הערה פ שנראה
שמעמו הוא דלא שייך אסמכתא אלא כשקונם עצמו, וכמ"ש בפרק כא בשם כמה ראשונים, וכ"כ בני"ב בסוגיא
זו בשם הרא"ה והריטב"א, וכ"כ המאירי, והביא עוד בשם יש מפרשים שאין דין אסמכתא אלא כשדבר אחר
מכריחו, אבל מה שמקבל על עצמו מאליו או דרך תנאי אין דין אסמכתא, ועיין פתחי חושן שכתב ועוד נלענ"ד
שלא אמרו דין אסמכתא אלא כשתלה כל הדבר באם יהיה, אבל בני"ד הרי בכל אופן מתחייב בין אם תלד
זכר ובין אם תלד נקבה, אלא שבאחד מתחייב יותר, ואפשר דלא מיקרי אסמכתא, ודומה למ"ש הרמ"א
בסימן רז סעיף יג בשם הרשב"א

⁵³ ועיין פתחי חושן שם שבעיקר צוואה זו לא נתבאר בפוסקים מה דינם בשאר הירושה, ולכאורה דינו כדין
אומר תנו מנה לבני אם הוא בנוסף על הירושה, ועפ"י צריך לפרש גם הלכה זו.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ רנ"ג כז

⁵⁵ לכאורה נראה פשוט דה"ה אם ילדה תאומים שני זכרים או שתי נקבות שנוטלים כל אחד לפי צוואתו, וכ"כ
בערוה"ש, אבל במנח"פ כתב שאינו נוטל רק אחד מהם ואין ידוע למי, ואינם נוטלים עד שיכתבו הרשאה
זל"ז, וכתב עוד בערוה"ש שאם אמר לאשה אחרת בלשון זה, וילדה תאומים אינם נוטלים אלא מאתיים.

⁵⁶ וכתב הסמ"ע ס"ק נח דזה דלא כרשב"ם דסבר דכשאמר אם תלד זכר יטול מנה ואם נקבה מאתיים, אין
לידת תאומים בכלל זה ולא יטלו כלום, דלא אסיק אדעתיה שתלד תאומים, וכן דעת רוב הפוסקים דלא
כרשב"ם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

